

Súd: Najvyšší správny súd Slovenskej republiky
Spisová značka: 7Ssk/8/2022
Identifikačné číslo spisu: 7019200105
Dátum vydania rozhodnutia: 26. apríla 2023
Meno a priezvisko: JUDr. Jana Martinčeková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2023:7019200105.1

ROZSUDOK

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Martinčekovej a členov senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a Mgr. Michala Novotného, v právnej veci žalobcu: R.. V. I., I. XX.XX.XXXX, Z. M. Č.. XXXX/XXB, XXX XX N., právne zastúpený: JUDr. Mario Holler, advokát so sídlom Krmanova č. 16, 040 01 Košice, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom Ul. 29. augusta č. 8 a 10, 813 63 Bratislava, v konaní o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 78587-3/2018-BA zo dňa 03.01.2019, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach č. k. 3Sa/4/2019-57 zo dňa 27.09.2021, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť z a m i e t a .

Žalovanej náhradu trov kasačného konania n e p r i z n á v a .

O d ô v o d n e n i e

1. Krajský súd v Košiciach ako správny súd rozsudkom č. k. 3Sa/4/2019-57 zo dňa 27.09.2021 zamietol správnu žalobu žalobcu, ktorou sa domáhal preskúmania zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 78587-3/2018-BA zo dňa 03.01.2019 (ďalej len „preskúmané rozhodnutie“).
2. Preskúmaným rozhodnutím žalovaná zmenila výrok prvostupňového rozhodnutia Sociálnej poisťovne, pobočka Košice č. 200-043277-CA04/2018 zo dňa 22.10.2018 vo veci žalobcom uplatneného nároku na materské tak, že opravila označenie bydliska žalobcu, v ostatnom odvolanie zamietla a prvostupňové správne rozhodnutie v celom rozsahu potvrdila. Týmto prvostupňovým rozhodnutím pobočka Košice rozhodla, že podľa § 49 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) žalobca nemá nárok na materské, ktorý si uplatnil od 28.09.2018.
3. V odôvodnení preskúmaného rozhodnutia žalovaná uviedla, že podľa údajov evidovaných v informačnom systéme Sociálnej poisťovne žalobca je povinne nemocensky poistený ako zamestnanec zamestnávateľa EJOT SLOVAKIA, s.r.o. od 28.12.1999 a súbežne od 01.10.2018 na základe vzniku nového pracovného pomeru. Uvedenú skutočnosť deklaroval Sociálnej poisťovni aj zamestnávateľ žalobcu, a to prostredníctvom Registračného listu fyzickej osoby - prihláška, z ktorej vyplynulo, že

žalobcovi dňa 01.10.2018 vzniklo nové povinné nemocenské poistenie zamestnanca. Žalobca si uplatnil nárok na materské a jeho výplatu ako iný poistenec - otec dieťaťa z poistného vzťahu zamestnanca. Žalovaná skonštatovala, že prvostupňovému správneému orgánu sa s prihladením na predložené doklady a informácie známe Sociálnej poisťovni z jej činnosti, konanie žalobcu v súvislosti s prevzatím dieťaťa do jeho starostlivosti javilo ako účelové s jediným cieľom, a to čerpať nemocenskú dávku z poistného vzťahu zamestnanca u zamestnávateľa EJOT SLOVAKIA, s.r.o. popri dosahovaní príjmu zo zárobkovej činnosti na základe pracovnej zmluvy uzatvorenej dňa 20.09.2018 s tým istým zamestnávateľom. Z okolností prípadu vyplýva, že žalobca prevzal dieťa do starostlivosti len formálne, o čom svedčia tieto skutočnosti: - žalobca u zamestnávateľa EJOT SLOVAKIA, s.r.o. od 28.09.2018 čerpá rodičovskú dovolenku (z pracovného pomeru, ktorý trvá od 28.12.1999) a s tým istým zamestnávateľom, v mene ktorého koná ako štatutárny orgán, sa dohodol na vzniku nového pracovnoprávneho vzťahu (pracovná zmluva zo dňa 20.09.2018), ktorý mu založil súdežné povinné nemocenské poistenie zamestnanca od 01.10.2018, - mzdovým výmerom priloženým k pracovnej zmluve zo dňa 20.09.2018 sa žalobca so zamestnávateľom EJOT SLOVAKIA, s.r.o. dohodli na mzde vo výške 4 746,50 eur mesačne, t.j. dohodnutá mzda je v porovnateľnej výške, akú žalobca dosahoval z pracovnej činnosti zakladajúcej nemocenské poistenie, z ktorého si nárok na materské uplatnil; pre porovnanie - v období od januára do septembra 2018 žalobca dosahoval vymeriavací základ v rozpätí od 4 567,71 eur do 6 384,00 eur mesačne, - nový pracovný pomer vykonáva v rovnakom rozsahu z hľadiska pracovného času ako predchádzajúci pracovný pomer (40 hodín týždenne).

4. Z uvedených dôvodov preto správny orgán prvého stupňa uzavrel, že žalobca reálne nespĺňa podmienku prevzatia dieťaťa do starostlivosti a následného poskytovania starostlivosti tomuto dieťaťu vyplývajúcu z § 49 ods. 1 a 2 písm. d/ zákona o sociálnom poistení v znení účinnom do 31.12.2018, preto sa nepovažuje za iného poistenca, keďže naďalej po formálnom prevzatí dieťaťa do starostlivosti vykonáva pracovnú činnosť za porovnateľných mzdových podmienok a s rovnakým pracovným úväzkom u toho istého zamestnávateľa, u ktorého súdežne čerpá rodičovskú dovolenku.

5. K odvolacím námietkam žalobcu žalovaná uviedla, že v prípade žalobcu viacerí ukazovateľov svedčí o jeho účelovom konaní s cieľom dosiahnuť finančný prospech uplatnením si nároku na nemocenskú dávku. Žalobca prevzal dieťa do starostlivosti len formálne, uzatvorením dohody o prevzatí dieťaťa do starostlivosti s matkou dieťaťa, naďalej vykonáva pracovnú činnosť u toho istého zamestnávateľa, a to v rovnakom rozsahu ako predtým a za porovnateľných, resp. rovnakých mzdových podmienok. Uzatvorenie novej pracovnej zmluvy žalovaná považuje iba za formálny právny úkon, ktorého jediným cieľom bolo splnenie podmienky absencie príjmu z nemocenského poistenia, z ktorého bol nárok na materské uplatnený ustanovenej v § 30 zákona, čo podporuje aj skutočnosť personálneho prepojenia medzi žalobcom a jeho zamestnávateľom, a to v osobe samotného žalobcu, keďže žalobca je v obchodnej spoločnosti EJOT SLOVAKIA, s.r.o. jediným konateľom. Hoci žalobca ako fyzická osoba a jeho zamestnávateľ ako právnická osoba sú dve samostatne stojace entity, je možné konštatovať, že vo vzťahu k vôľovej náležitosti právnych úkonov žalobcu ako zamestnanca a jeho zamestnávateľa ide o prejav vôle sledujúci zámer tej istej osoby. Žalovaná skonštatovala, že za týchto okolností priznanie nároku na materské žalobcovi by bolo v prikróm rozpore s účelom zákona a odporovalo by dobrým mravom.

6. Krajský súd v Košiciach odôvodnení rozsudku č. k. 3Sa/4/2019-57 zo dňa 27.09.2021 (bod 23) konštatuje, že materské plní účel hmotného zabezpečenia v dôsledku materstva, resp. u iného poistenca v dôsledku prevzatia dieťaťa do starostlivosti, a to v prípade straty alebo zníženia príjmu zo zárobkovej činnosti z tohto dôvodu (§ 2 písm. a/ citovaného zákona).

7. V bode 24 odôvodnenia poukazuje na výklad pojmov „riadna starostlivosť“ v zmysle zákona č. 571/2009 Z. z. a „starostlivosť“ v zmysle zákona o sociálnom poistení. Rodičovský príspevok nie je nemocenská dávka, ale štátna sociálna dávka a účel tejto dávky sa odlišuje od materského, najmä v zmysle § 2 písm. a/ zákona o sociálnom poistení. Pojem „riadna starostlivosť“ podľa zákona o rodičovskom príspevku umožňuje poskytovanie starostlivosti o dieťa aj pomocou inej fyzickej či právnickej osoby, čo zodpovedá účelu rodičovského príspevku, ktorým je finančne kompenzovať výdavky rodiča vynakladané na riadnu starostlivosť o dieťa, ktorá môže byť zabezpečená aj inou

osobou, avšak nezodpovedá vyššie vymedzenému účelu dávky materské, na ktorú má nárok len konkrétna osoba, ktorá samotnú starostlivosť vykonáva a ktorá má z tohto dôvodu skrátený alebo znížený príjem zo zárobkovej činnosti, pričom materské takto skrátený alebo znížený príjem nenahrádza. Preto je potrebné trvať na tom, že starostlivosť podľa zákona o sociálnom poistení bude vykonávať tá konkrétna osoba, ktorej sa dávka materské vypláca.

8. Správny súd vyhodnotil ako nesporné, že žalobca deklarovanú starostlivosť o maloletého syna nezabezpečoval sám, ale, ako to potvrdil vo svojej výpovedi pred súdom, aj prostredníctvom inej osoby, t.j. starej matky maloletého (v rozsahu cca 20 % z celkovej starostlivosti o maloletého) v čase, keď osobnú starostlivosť o maloletého pre svoje pracovné povinnosti nemohol zabezpečiť osobne. Nestotožnil sa s právnym názorom žalobcu, o možnosti zabezpečenia starostlivosti o maloletého prostredníctvom inej fyzickej alebo právnickej osoby. Nestotožnil sa tiež s názorom žalobcu, že povinnosť osobnej starostlivosti a zanechania pracovnej činnosti nie je možné vyžadovať na účely priznávania nároku na materské, o čom má svedčiť fakt, že povinnosť osobnej starostlivosti bola z ustanovenia § 3 ods. 3 zákona o rodičovskom príspevku vypustená s účinnosťou od 01.01.2011.

9. Správny súd uviedol, že prevzatie dieťaťa do jeho starostlivosti bolo iba formálne, motivované snahou dosiahnuť priznanie nároku na nemocenskú dávku. Žalobca u zamestnávateľa EJOT SLOVAKIA, s.r.o. od 28.09.2018 čerpá rodičovskú dovolenku (z pracovného pomeru, ktorý trvá od 28.12.1999) a s tým istým zamestnávateľom (ktorého je konateľom), sa dohodol na vzniku nového pracovnoprávneho vzťahu na základe pracovnej zmluvy zo dňa 20.09.2018, ktorý mu založil súběžné povinné nemocenské poistenie zamestnanca od 01.10.2018. Dohodnutá mzda je pritom porovnateľná s výškou mzdy, ktorú dosahoval z pracovného pomeru trvajúceho od 28.12.1999 a rozsah nového pracovného pomeru je stanovený v maximálnej stanovenej výške týždenného pracovného času - 40 hodín. Aj keď žalobca na pojednávaní pred súdom preukázal, že na základe plnej moci preniesol časť svojich pracovných povinností na svojho spolupracovníka, naďalej v konaní zostalo nesporným, že na základe existencie pracovnoprávneho vzťahu vykonával pracovné povinnosti pre svojho zamestnávateľa v nezmenenom rozsahu stanovenej pracovného času. Uvedený výkon pracovnej činnosti podľa žalobcu bol zabezpečený aj formou práce z domu, čo však podľa názoru súdu nemení záver, že žalobca nesplnil podmienku prevzatia dieťaťa do starostlivosti a poskytovanie starostlivosti tomuto dieťaťu ustanovenú v § 49 ods. 1 a 2 písm. d/ zákona o sociálnom poistení v znení do 31. decembra 2018.

10. Správny súd ako nedôvodnú vyhodnotil námietku žalobcu o diskriminačnom postupe žalovanej, pretože rozhodnutie žalovanej vychádza z platného právneho poriadku vyjadreného v príslušných ustanoveniach zákona o sociálnom poistení a navyše táto námietka žalobcu je v správnej žalobe formulovaná vo vzťahu k priznávaniu rodičovského príspevku, ktorý je štátnou sociálnou dávkou, pri ktorej podmienky pre jej priznanie sú nastavené iným spôsobom než pri nemocenskej dávke, ktorú žiadal žalobca v konaní pred správnym orgánom.

11. V zákonom stanovenej lehote proti tomuto rozsudku podal žalobca (ďalej aj ako „sťažovateľ“) kasačnú sťažnosť podľa § 440 ods. 1 písm. g) a h) SSP. Žiadal zrušiť rozsudok Krajského súdu v Košiciach č. k. 3Sa/4/2019-57 zo dňa 27.09.2021 a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Zároveň žiadal o priznanie nároku na náhradu trov konania v rozsahu 100%.

12. Sťažovateľ sa nestotožnil s právnym názorom správneho súdu vyjadreným v bode 23 a 24 odôvodnenia kasačnou sťažnosťou napadnutého rozsudku. Takýto výklad ustanovení zákona o sociálnom poistení považuje za značne zužujúci a vo vzťahu k oprávneným nárokom žalobcu za diskriminujúci. Sťažovateľ je toho názoru, že presne a zrozumiteľne špecifikoval splnenie všetkých štátom stanovených parametrov na poberanie nemocenskej dávky, najmä prevzatie dieťaťa do starostlivosti. Vzhľadom na svoju pracovnú pozíciu, dlhoročné pracovné skúsenosti a aplikáciu informačných technológií mohol v nevyhnutnom rozsahu pracovať z domu a súčasne zabezpečovať starostlivosť o dieťa. Správny orgán podľa sťažovateľa nevykonal takmer žiadne objektívne šetrenie (dokazovanie), najmä akým spôsobom je realizovaná riadna starostlivosť o dieťa, aj keď mu to žalobca navrhoval a dôkazmi osvedčil, pričom správny súd sa týmto procesným pochybením

správneho orgánu nevysporiadal. Sťažovateľ uviedol cit. „Žalovaný v konaní nespochybnil relevantným spôsobom skutkové tvrdenia žalobcu, uvedené v jeho doterajších prednesoch, tieto osvedčené pripojenými a označenými dôkazmi výslovne nepoprel, preto sa považujú za nesporné a majú charakter neúčinnosti (§151 CSP). Prvoinštančný súd túto skutočnosť žiadnym spôsobom nevyhodnotil.“

13. Sťažovateľ uviedol, že nemohol ovplyvniť výšku svojho príjmu, ktorá okrem iného zohľadňovala aj to, že napriek starostlivosti o dieťa vedel zabezpečiť riadnu činnosť spoločnosti. Podľa sťažovateľa zákon o sociálnom poistení neustanovuje povinnosť zníženia príjmu počas poberania materskej dávky a tiež nestanovuje povinné zníženie pracovného času na získanie materskej dávky. Uviedol, že rovnaký zákon priznáva živnostníkom po splnení podmienok nárok na vyplácanie materského, čo sa v praxi uskutočňuje a má oporu aj v ustálenej rozhodovacej praxi kasačného súdu, pričom u živnostníčok je zrejmá ďaleko väčšia podnikateľská aktivita ako u zamestnancov, čo je voči zamestnancom a teda aj sťažovateľovi diskriminačné.

14. Žalovaná sa ku kasačnej sťažnosti vyjadrila podaním zo dňa 14.12.2021. S poukazom na rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 9Sžsk/74/2020 a sp. zn. 9Sžsk/117/2020 uviedla, že napadnuté rozhodnutie správneho súdu je v súlade s rozhodovacou praxou kasačného súdu. Za nedôvodné považuje žalovaná aj námietky týkajúce sa nepreskúmateľnosti rozsudku a nedostatočného prešetrenia veci správnym orgánom. Zistenia, z ktorých žalovaná vychádzala, sú dostatočné k vyvodu záveru o nesplnení osobitnej podmienky nároku na materské iného poistenia podľa § 49 ods. 1 a 2. písm. d) zákona o sociálnom poistení. Kasačnému súdu navrhla, aby kasačnú sťažnosť zamietol v súlade s § 461 SSP.

15. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky ako kasačný súd (§ 438 ods. 2 SSP), po zistení, že kasačnú sťažnosť podala oprávnená osoba, včas a je prípustná, bez nariadenia pojednávania, po oboznámení sa so súdnym a administratívnym spisom a so sťažnostnými námietkami vyhodnotil kasačnú sťažnosť ako plne nedôvodnú z týchto dôvodov:

16. Z administratívneho spisu kasačný súd zistil, že žalobca si nárok na materské uplatnil v Sociálnej poisťovni, pobočka Košice žiadosťou o materské č. B 1039878 zo dňa 28.09.2019 a ako zamestnanec spoločnosti EJOT, s. r. o. (ďalej tiež ako „zamestnávateľ“) (pracovný pomer trvá od 28.12.1999). Žalobca naposledy pracoval dňa 27.09.2018, žiadosť o materské potvrdil za zamestnávateľa žalobca ako konateľ spoločnosti. Začiatok rodičovskej dovolenky ku dňu 28.09.2019 deklaroval zamestnávateľ Sociálnej poisťovni prostredníctvom Registračného listu fyzickej osoby - zmena dňa 15.10.2018. K žiadosti doložil rodný list dieťaťa V. I., I. XX.XX.XXXX (ďalej len „dieťa“); dohodu s matkou tohto dieťaťa zo dňa 28.09.2018, podľa ktorej k tomuto dátumu došlo k prevzatíu starostlivosti o dieťa; žiadosť matky dieťaťa na Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Košice zo dňa 27.09.2018 o odňatie rodičovského príspevku na dieťa; čestné prehlásenie zo dňa 28.09.2018, že matka dieťaťa nepoberá materské. Žalobca ďalej doložil výplatný lístok za mesiac september 2018 od zamestnávateľa EJOT s.r.o., z ktorého vyplýva, že u zamestnávateľa v tomto mesiaci odpracoval 20 dní za zmluvný základný plat 4 800 eur. Ďalej žalobca doložil pracovnú zmluvu so spoločnosťou EJOT s.r.o., zo dňa 20.09.2018, platnú od 28.09.2018, z ktorej vyplýva, že žalobca ako konateľ zamestnávateľa EJOT s.r.o a súčasne ako zamestnanec tejto spoločnosti uzatvoril pracovnú zmluvu na pracovnú pozíciu obchodný riaditeľ na dobu neurčitú, miesto výkonu práce na adrese firmy, výkon práce osobne, rozsah pracovného času 40 hodín týždenne v stanovenom rozvrhu pracovnej doby (bez prestávok v práci), mzda sa stanoví samostatným mzdovým výmerom. Žalobca doložil platový výmer 28/09/2018 zo dňa 27.09.2018, platný od 28.09.2018, ktorý je neoddeliteľnou súčasťou pracovnej zmluvy platnej od 28.09.2018 s dohodnutým platom vo výške 4 746,50 eur, za zamestnávateľa ho podpísal žalobca. Z administratívneho spisu žalovanej však vyplýva, že zamestnávateľ žalobcu deklaroval vznik nového obdobia poistenia až od 01.10.2018 (Registračný list fyzickej osoby - prihláška zo dňa 15.10.2018). E-mailom zo dňa 22.10.2018 prvostupňový správny orgán upozornil žalobcu na nezrovnalosť medzi dátumom platnosti pracovnej zmluvy a dátumom vzniku poistenia. Zároveň ho požiadal o potvrdenie, či v porovnaní s predchádzajúcim pracovným pomerom (od 28.12.1999) došlo k zmene pracovného času a pokiaľ áno, je túto zmenu potrebné zdokladovať (potvrdenie, resp. dochádzka). Žalobca v e-

maily zo dňa 22.10.2018 uviedol, že od 01.10.2018 bol prihlásený omylom a že k zmene pracovného času nedošlo. Následne doručil prvostupňovému správneému orgánu obsahovo totožnú pracovnú zmluvu zo dňa 20.09.2018, avšak platnú od 01.10.2018 a k rovnakému dátumu platný platový výmer 01/10/2018 s inak nezmeneným obsahom.

17. Z obsahu administratívneho spisu ďalej vyplýva, že vymeriavací základ žalobcu bol v mesiaci október 2018 v sume 4 808,60 eur. Pred nástupom na rodičovskú dovolenku mal žalobca v roku 2018 nasledovné vymeriavacie základy: september 4 808,50 eur; august 6 384 eur; júl 6 384 eur; jún 4 744,71 eur; máj 4 814,14 eur, apríl 6 384 eur; marec 4 626,52 eur; február 4 567,71 eur; január 4 655,59 eur.

18. Medzi účastníkmi konania bol sporný výklad § 49 ods. 1 zákona o sociálnom poistení v znení účinnom ku dňu právoplatnosti preskúmaného rozhodnutia a to podmienka prevzatia dieťaťa do starostlivosti zo strany iného poistenca. Žalobca mal za to, že povinnosť faktického prevzatia dieťaťa do starostlivosti zákon nestanovuje a preto otec dieťaťa môže vykonávať pracovnú činnosť po prevzatí starostlivosti o dieťa a zabezpečovať starostlivosť o dieťa prostredníctvom inej osoby, kým žalovaná mala za to, že iný poistenec, t. j. otec dieťaťa sa musí po prevzatí starostlivosti o dieťa o toto dieťa starať fakticky, čím mu vznikne strata alebo zníženie príjmu zo zárobkovej činnosti, ktorá je kompenzovaná práve nemocenskou dávkou materského. Správny súd sa správne zamerl na posúdenie tejto otázky, pričom kasačný súd sa stotožňuje s jeho právnym názorom z dôvodov uvedených nižšie.

19. Podľa § 2 písm. a/ zákona o sociálnom poistení v znení účinnom ku dňu 07.01.2019 (právoplatnosť preskúmaného rozhodnutia žalovanej) sociálne poistenie podľa tohto zákona je nemocenské poistenie ako poistenie pre prípad straty alebo zníženia príjmu zo zárobkovej činnosti a na zabezpečenie príjmu v dôsledku dočasnej pracovnej neschopnosti, tehotenstva a materstva.

20. Podľa § 13 ods. 1 písm. d/ citovaného zákona z nemocenského poistenia sa za podmienok ustanovených týmto zákonom poskytujú nemocenské dávky, a to materské.

21. Podľa § 49 ods. 1 citovaného zákona iný poistenec, ktorý prevzal dieťa do starostlivosti a ktorý sa o toto dieťa stará, má nárok na materské odo dňa prevzatia dieťaťa do starostlivosti v období 28 týždňov od vzniku nároku na materské. Osamelý iný poistenec, ktorý sa stará o dieťa prevzaté do svojej starostlivosti, má nárok na materské v období 31 týždňov od vzniku nároku na materské a iný poistenec, ktorý prevzal do starostlivosti dve alebo viac detí a aspoň o dve z nich sa stará, má nárok na materské 37 týždňov od vzniku nároku na materské. Iný poistenec má nárok na materské najdlhšie do dovŕšenia troch rokov veku dieťaťa, ak v posledných dvoch rokoch pred prevzatím dieťaťa do starostlivosti bol nemocensky poistený najmenej 270 dní.

22. Podľa § 49 ods. 2 písm. d/ citovaného zákona iný poistenec, ktorý prevzal dieťa do starostlivosti, je otec dieťaťa po dohode s matkou dieťaťa, najskôr po uplynutí šiestich týždňov odo dňa pôrodu, a matka nepoberá materské na to isté dieťa alebo rodičovský príspevok.

23. Nastolenou právnou otázkou (bod 24 tohto rozsudku) sa kasačný súd zaoberal už vo svojich viacerých rozhodnutiach. Stotožnil sa v nich s právnym názorom, že v § 49 ods. 1 zákonodarca predpokladal skutočnú starostlivosť iného poistenca o dieťa a nielen formálne prevzatie starostlivosti o dieťa, pričom táto faktická starostlivosť musí byť takého rozsahu, že v jej dôsledku má iný poistenec stratu alebo zníženie príjmu zo zárobkovej činnosti. Nejedná sa teda o bežnú starostlivosť poskytovanú rodičom v zmysle zákona o rodine. V tomto ohľade kasačný súd cituje z odôvodnenia rozsudku NSS SR sp. zn. 7Sžsk/24/2021 zo dňa 21. septembra 2022:

„Správne orgány aplikujúce § 49 ods. 1 cit. zákona musia vychádzať z gramatického a teleologického výkladu tejto právnej normy tak, aby bola vykladaná v súlade s jej gramatickým obsahom a v súlade s cieľmi a účelmi zákona o sociálnom poistení. Ak z hypotézy právnej normy § 49 ods. 1 vyplýva podmienka, že o dieťa sa musí starať poistenec, ktorý prevzal dieťa do starostlivosti, z uvedeného priamo vyplýva, že sa o dieťa nemôže starať iná fyzická alebo právnická osoba. V spojení s § 2 písm.

a/ tohto zákona ak poistenec pred materstvom, resp. prevzatím dieťaťa mal určitý príjem zo zárobkovej činnosti, potom musí v dôsledku tohto prevzatia mať aj stratu alebo zníženie tohto príjmu. Ak žiaden príjem pred materstvom alebo prevzatím dieťaťa nemal, nemá ani jeho stratu alebo zníženie a v tom prípade si ho materským zabezpečí. Zmyslom materskej dávky je teda kompenzácia za stratu príjmu alebo jeho zabezpečenie počas starostlivosti o dieťa. Predpokladom straty alebo zníženia príjmu je skutočná starostlivosť o dieťa a zníženie príjmu ako jej dôsledok. Výklad, ktorý zaujal sťažovateľ v kasačnej sťažnosti, že iný poistenec nemusí mať stratu alebo zníženie príjmu, je v rozpore s cieľom sledovaným uvedenými právnymi normami. Osobná starostlivosť poistenca je zdôraznená slovným spojením „ktorý sa o toto dieťa stará“. Pokiaľ by zákonodarca mal v úmysle vyjadriť, že jeho osobná starostlivosť nie je potrebná, potom by túto podmienku v hypotéze tejto právnej normy neuvádzal. Preto nie je potrebné ako explicitnú podmienku priznania materského stanovovať napr. povinnosť prerušenia výkonu práce, resp. ukončenia pracovného pomeru, pretože všetky konkrétne okolnosti rozhodujúce pre zistenie osobnej starostlivosti o dieťa sa preverujú v konkrétnom správnom konaní, pričom sa môže jednať o rozličné životné situácie.

Kasačný súd na podporu vyššie uvedeného výkladu účelu dávky poukazuje aj na znenie bodu 19 Preambuly Smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1158 z 20.06.2019 o rovnováhe medzi pracovným a súkromným životom rodičov a osôb s opatrovateľskými povinnosťami, ktorou sa zrušuje smernica Rady 2010/18/EÚ, v ktorom sa uvádza: V záujme podpory rovnomerného rozdelenia opatrovateľských povinností medzi ženami a mužmi a možnosti vytvorenia puta medzi otcami a deťmi už v rannom veku detí, by sa malo zaviesť právo na otcovskú dovolenku pre otcov alebo pre rovnocenných druhých rodičov, ak sú uznaní vo vnútroštátnom práve a v rozsahu, v akom sú v ňom uznaní. Takáto otcovská dovolenka by sa mala čerpať v čase okolo narodenia dieťaťa a mala by byť jasne spojená s narodením na účely poskytovania starostlivosti.

Skutočnosť, že zákonodarca predpokladal skutočnú starostlivosť o dieťa, vyplýva aj z ustanovenia § 51 ods. 1 a 2 zákona o sociálnom poistení, ktorý viaže zánik nároku na materské práve na dôvod, že sa poistenec prestal starať o dieťa. Z tohto ustanovenia jednoznačne vyplýva, že osoba, ktorá sa prestala starať o dieťa z iného dôvodu ako je jeho nepriaznivý zdravotný stav, musí byť len poistenec, teda ten, kto poberá materské ako dávku z nemocenského poistenia, čo v konečnom dôsledku znamená, že práve táto osoba sa predtým musela o dieťa starať. V prípade, ak by sa nevyžadovala skutočná starostlivosť o dieťa poistencom a postačovala by iba formálna dohoda, zakotvenie uvedených dôvodov zániku nároku na materské by nedávalo zmysel. Kasačný súd sa preto v celom rozsahu stotožnil s právnym názorom správneho súdu, že táto osoba (v danom prípade otec) je pri výkone starostlivosti o dieťa nezastupiteľná. Kasačný súd zastáva právny názor, že ustanovenie § 51 ods. 2 zákona o sociálnom poistení priamo nadväzuje na dikciu § 49 ods. 1 a potvrdzuje právny záver, že poistenec, ktorý dieťa prevzal do starostlivosti, sa o toto dieťa musí osobne starať.

Z tohto dôvodu Sociálna poisťovňa správne dospela k záveru, že v danom prípade samotným uzavretím dohody o prevzatí dieťaťa do starostlivosti nebola splnená podmienka starostlivosti o dieťa zo strany otca dieťaťa. Ak otec dieťaťa v konkrétnom prípade po prevzatí dieťaťa do starostlivosti riadne pracoval v hlavnom pracovnom pomere, a to v rovnakom obdobnom rozsahu ako tomu bolo pred prevzatím dieťaťa do starostlivosti, potom nebola splnená podmienka osobnej starostlivosti o dieťa, čoho dôsledkom by bola strata alebo zníženie jeho príjmu a žalobca nesplnil podmienky na priznanie materského.“

24. K otázke aplikácie § 49 zákona o sociálnom poistení sa vyjadril Najvyšší správny súd SR aj v rozhodnutí č. 5/2022 uverejnenom v Zbierke stanovísk a rozhodnutí Najvyššieho správneho súdu SR (rozsudok NSS SR sp. zn. 7Sžsk/50/2020 zo dňa 27. októbra 2021), ktorého právne vety znejú:

I. Na účely vzniku nároku na materské je potrebné pojem „starať sa o dieťa“ podľa § 49 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov vykladať autonómne a nemožno ho obsahovo stotožňovať s pojmom „riadnej starostlivosti“ podľa zákona č. 571/2009 Z. z. o rodičovskom príspevku a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 1. januára 2011.

II. Kým zákon č. 461/2003 Z. z. na účely vzniku nároku na materské podľa § 49 predpokladá zo strany poistenca osobnú starostlivosť o dieťa, zákon č. 571/2009 Z. z. na účely vzniku nároku na rodičovský príspevok považuje podmienku riadnej starostlivosti o dieťa za splnenú, ak oprávnená osoba zabezpečuje riadnu starostlivosť o dieťa osobne, alebo inou plnoletou fyzickou, alebo právnickou osobou (§ 3 ods. 3 a 4 zákona č. 571/2009 Z. z.).

25. Najvyšší správny súd vo svojej rozhodovacej činnosti teda celkom jednoznačne zaujal právny názor, že iný poistenec sa musí o dieťa osobne starať, pričom táto skutočnosť vyplýva jednak zo samotnej dikcie § 49 ods. 1 veta prvá zákona o sociálnom poistení, podľa ktorého iný poistenec, ktorý „prevzal dieťa do starostlivosti a ktorý sa o toto dieťa stará“, čo treba vykladať tak, že iný poistenec čo do starostlivosti o dieťa zaujme miesto po matke (nahradí ju) a jednak z § 51 zákona o sociálnom poistení, ktoré rieši prerušenie starostlivosti o dieťa a s ním spojený zánik nároku na materské v prípade, ak sa poistenec podľa lekárskeho posudku nemôže alebo nesmie starať o dieťa pre svoj nepriaznivý zdravotný stav a preto sa oň stará iná osoba, prípadne z iných dôvodov. Ak by postačovala iba formálna starostlivosť o dieťa, resp. starostlivosť zabezpečovaná inou osobou, ustanovenie § 51 citovaného zákona by stratilo svoje opodstatnenie.

26. Uvedené právne závery treba v plnom rozsahu aplikovať aj na prípad žalobcu. Žalobca v konaní pred správnym orgánom deklaroval, že dňa 28.09.2018 (piatok) prevzal dieťa do starostlivosti podľa dohody o prevzatí dieťaťa do starostlivosti zo dňa 28.09.2018, avšak podľa výplatného lístka odpracoval v mesiaci september plný počet pracovných dní (20). Žalobca popri pracovnom pomere, z ktorého si uplatnil nárok na materské, uzatvoril s tým istým zamestnávateľom nový pracovný vzťah pri rovnakom pracovnom čase a porovnateľnej mzde. Keďže nedosiahol stratu alebo zníženie príjmu zo zárobkovej činnosti, nenahradil matku dieťaťa v celkovej osobnej starostlivosti o dieťa, teda neprevzal po nej starostlivosť v rozsahu, ako to predpokladá zákon o sociálnom poistení. Preto nebola splnená osobitná podmienka priznania nároku na materské.

27. Ako vyplýva zo súdneho spisu, žalobca zabezpečuje dochádzku dieťaťa do predškolského zariadenia (vyjadrenia žalobcu zo dňa 01.06.2019 a 25.02.2021, č.l. 16 a 37). Žalobca na pojednávaní dňa 20.09.2021 (č.l. 52) sám uviedol, že dieťa navštevuje od 01.09.2018 predškolské zariadenie a žalobca mu starostlivosť poskytuje v čase, keď v predškolskom zariadení napr. pre chorobu, byť nemôže, resp. ak sa o dieťa starať nemôže, zabezpečuje starostlivosť matka žalobcu. Uvedené v kontexte ostatných skutkových okolností svedčí jednoznačne o tom, že žalobca prevzal dieťa dňa 28.09.2018 do svojej starostlivosti len formálne a dieťaťu osobnú starostlivosť nevenuje žalobca, ale iné osoby. Zákon neupiera rodičom dieťaťa právo umiestniť dieťa do predškolského zariadenia aj do troch rokov veku dieťaťa, napr. do detských jasí, avšak v tom prípade im nárok na materské nepatrí. Je na úvahe rodičov dieťaťa, či uprednostnia zárobok, pokiaľ by dieťa bolo umiestnené v predškolskom zariadení, alebo materské, ak sa bude jeden z rodičov o dieťa starať osobne a z tohto dôvodu bude mať znížený príjem.

28. Kasačný súd konštatuje, že rozsah pracovnej činnosti žalobcu sa po deklarovanom prevzatí dieťaťa dňa 28.09.2018 podstatne nezmenil, rovnako ako jeho príjem. Pokiaľ žalobca tvrdil, že nemôže ovplyvniť jeho príjem, kasačný súd podotýka, že žalobca ako zmluvná strana novej pracovnej zmluvy účinnej od 01.10.2018 v pozícii zástupcu zamestnávateľa a súčasne aj v pozícii zamestnanca sám určil svoju konkrétnu pracovnú pozíciu (obchodný riaditeľ), potrebný rozsah pracovnej činnosti 40 hodín týždenne ako aj svoj plat z tejto pracovnej pozície plynúci. Vzhľadom na uvedené hodnotí kasačný súd námietku žalobcu o nemožnosti ovplyvniť svoj príjem ako účelovú.

29. Rovnako námietka súvisiaca výkladom pojmu „riadna starostlivosť“ podľa zákona podľa zákona č. 571/2009 Z. z. je nedôvodná. Ako vyplýva z ustálenej súdnej praxe kasačného súdu, explicitne uvedenej v judikáte NSS SR č. 5/2022, tieto pojmy je potrebné vykladať autonómne a nemožno ich obsahovo stotožňovať. K tomu kasačný súd dodáva, že táto diferenciácia je odôvodnená rozdielnym charakterom jednotlivých príspevkov - kým materské je dávka nemocenského poistenia, ktorá kompenzuje inému poistencovi stratu alebo zníženie jeho príjmu, prípadne mu zabezpečuje príjem, pokiaľ predtým príjem nemal, rodičovský príspevok je štátna sociálna dávka a účel tejto dávky sa odlišuje od materského. Je tiež potrebné zdôrazniť, že na rodičovský príspevok má nárok každý rodič dieťaťa v rovnakej výške bez toho, aby platil poistné do poistného systému. Naopak, pri materskom sa zohľadňuje zásluhovosť, teda výška zaplateného poistného a výška materského nie je paušálna.

30. Tiež je potrebné uviesť, že pojem „riadna starostlivosť“ je zákonnou definíciou zakotvenou zákonom č. 571/2009 Z.z. Pokiaľ je potrebné túto definíciu použiť na účely sociálneho poistenia, zákon o sociálnom poistení odkazuje na jej použitie. Je tomu tak napr. v § 15 ods. 4 cit. zákona, ktorý výslovne uvádza, že riadna starostlivosť podľa § 15 ods.1 písm. c) a d) je riadna starostlivosť podľa osobitného predpisu, ktorým je podľa poznámky 36) zákon č. 571/2009 Z.z. o rodičovskom príspevku. Pri dávke materského, konkrétne pri definovaní starostlivosti o novonarodené alebo prevzaté dieťa takýto odkaz absentuje, čo znamená, že v danom prípade nebolo úmyslom zákonodarcu použiť definíciu riadnej starostlivosti podľa zákona o rodičovskom príspevku.

31. Vo vzťahu ku kasačnej námietke, že správny orgán nevykonal objektívne šetrenie, akým spôsobom je realizovaná riadna starostlivosť o dieťa, kasačný súd konštatuje, že uvedenú námietku, ktorú sťažovateľ vzniesol až v záverečnej reči na pojednávaní dňa 20.09.2021, považuje za nedôvodnú, osobitne s prihliadnutím na skutočnosť, že sťažovateľ v prvostupňovom ani v druhostupňovom správnom konaní neprodukoval a ani nenavrhol vykonanie žiadnych dôkazov, ktoré by podporili jeho tvrdenie, že „dostatočne presne a zrozumiteľne špecifikoval splnenie všetkých štátom stanovených parametrov na poberanie nemocenskej dávky, najmä prevzatie dieťaťa do starostlivosti“. Naopak, v administratívnom konaní bolo dostatočným spôsobom preukázané, že sťažovateľ na základe novej pracovnej zmluvy od 01.10.2018 vykonával pracovnú činnosť osobne v rozsahu 40 hodín týždenne pri takmer nezmenenej výške príjmu, čo umožnilo žalovanej urobiť relevantný záver o formálnom prevzatí dieťaťa do starostlivosti otca, pričom nezostali nijaké rozumné pochybnosti o pracovnej situácii žalobcu ku dňu deklarovaneho prevzatia dieťaťa do starostlivosti. O tom svedčí aj vyjadrenie samotného žalobcu na pojednávaní dňa 20.09.2021, kde uviedol, že starostlivosť o dieťa je zabezpečená v predškolskom zariadení a v prípade, ak to nie je možné, tak sťažovateľom, resp. jeho matkou, čo svedčí proti jeho tvrdeniu, že starostlivosť o dieťa zabezpečuje on sám. Kasačný súd konštatuje, že bolo v záujme a v dispozícii sťažovateľa, aby v odvolacom konaní spochybnil záver prvostupňového správneho orgánu a navrhol konkrétne dôkazy na podporu jeho tvrdení (§ 196 ods. 6 zákona o sociálnom poistení). Dôkazy predložené sťažovateľom až na pojednávaní dňa 20.09.2021 neboli spôsobilé zvrátiť riadne zistený skutkový stav, pretože nepreukazovali, že by sa žalobca o dieťa osobne staral v takom rozsahu, ako sa oň starala matka dieťaťa v čase materskej dovolenky. Vzhľadom na prieskumný charakter súdneho konania pred správnym súdom, ktorý dôkazy v zásade nevykonáva (§ 119 SSP), je irelevantný aj odkaz sťažovateľa na § 151 CSP o popretí skutkových tvrdení protistrany v sporovom konaní.

32. Kasačný súd ako nedôvodnú vyhodnotil tiež námietku žalobcu týkajúcu sa nedostatočného odôvodnenia rozsudku krajského súdu. Uvedenou problematikou sa viackrát zaoberal aj Európsky súd pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) - napríklad v rozhodnutí Kraska c. Švajčiarsko z 29. apríla 1993, séria A, č. 254-B, s. 49, § 30 konštatoval, že z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi na vykonanie dôkazov strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie. Rovnako ESLP pripomína, že rozhodnutia musia v dostatočnej miere uvádzať dôvody, na ktorých sa zakladajú (García Ruiz c. Španielsku z 21. januára 1999). Judikatúra ESLP a ani Ústavného súdu Slovenskej republiky pritom nevyžaduje, aby na každý argument strany bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia, ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument. V tomto smere kasačný súd podrobil prieskumu rozsudok krajského súdu a dospel k záveru, že tento atribúty preskúmateľnosti spĺňa. Krajský súd v predmetnej veci postačujúcim spôsobom reflektoval na žalobcom vznesené tvrdenia, na prerokovaný prípad aplikoval relevantné hmotnoprávne a procesnoprávne ustanovenia všeobecne záväzných právnych predpisov a svoje rozhodnutie, ktorým žalobu ako nedôvodnú zamietol, presvedčivo a náležite odôvodnil.

33. Pokiaľ žalobca vidí diskrimináciu v tom, že iné osoby (matky, otcovia), ktoré vykonávajú samostatnú zárobkovú činnosť a uplatnia si nárok na materské, môžu naďalej bez prerušenia činnosti podnikat', s čím má súvisieť aj tvrdený odklon správneho súdu od nešpecifikovanej rozhodovacej praxe kasačného súdu, musí kasačný súd konštatovať, že žalobca nepredložil žiadne konkrétne rozhodnutie, v ktorom by žalovaná (resp. kasačný súd) za rovnakých skutkových okolností týkajúcich

sa starostlivosť otca o prevzaté dieťa rozhodla odlišne. Nie je cieľom tohto súdneho konania vyjadrovať sa k zákonnosti iných rozhodnutí, ako preskúmať zákonnosť rozhodnutia žalovanej.

34. Vzhľadom na to, že kasačný súd vyhodnotil sťažnostné body ako nedôvodné a sám nezistil dôvod, pre ktorý by bolo potrebné zrušiť rozsudok správneho súdu, kasačnú sťažnosť podľa § 461 SSP ako nedôvodnú zamietol.

35. O náhrade trov kasačného konania bolo rozhodnuté podľa § 467 ods. 1 SSP v spojení s § 167 ods. 1 a § 168 SSP a contrario. Žalobca v kasačnom konaní úspešný nebol, preto mu právo na náhradu trov nepatrí. Žalovanej patrí právo na náhradu trov kasačného konania ako úspešnému účastníkovi, avšak vzhľadom na neexistenciu podmienok stanovených v § 168 SSP jej kasačný súd náhradu trov kasačného konania nepriznal.

36. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho správneho súdu pomerom hlasov 3:0.

Poučenie :

Proti tomuto rozsudku n i e j e príпустný opravný prostriedok.